

sredno i direktno sjetilnu spoznaju. U toliko se razlikuje od sadržaja poezije, koja apeluje na razum i na razumijevanje. Tu je dublji razlog sa stvari same; a ako pomislimo jošte na sam subjekat, koga melodika i harmonija uzvisuju do zamjerne visine uživanja estetske ljepote, to ćemo laglje uvidjeti, da tonovi i harmonija imadu važnu ulogu, pogotovo, ako još eruišemo glazbene konture o intenciji ili praodjeku našeg suzvučja* — Bog je kao hotice baš u glazbene harmonije i melodije ulio nešto više od onkrajnjega, nedokučivoga, da što više podigne srce čovječje. Osvjedočeni smo, da nas nijedna arija, nijedan glazbeni opus neće potpuno i trajno zadovoljiti, ublaženiti, jer nepomučeno zadovoljstvo i blaženost polučit ćemo i u tom pravcu istom onda, kad zaklopimo umorne vjeđe na vječni počinak. Jedan argumenat više, kako čovjek nije stvoren za ovu zemlju, gdje mu nema ni ekstenzivno adekvatnog objekta, kojim da ispuni svoju urođenu čežnju za pravom i zasitnom harmonijom; kako je stvoren za onkrajgrobnu domovinu, gdje ozvanja i zadovoljava um i srce i sve težnje vječna Harmonija. —

Travnik.

Vj. Lončar D. I.

ISUS — SUNCE VRHUNARAVNOGA ŽIVOTA.

Rijetki su, koji sasvim shvaćaju, kolika su dobročinstva, što ih dobivamo od Sunca. Bez njega bi zemlja bila tamna i ledena, bez života. Zemlja bi primila temperaturu svemira pa na njoj ne bi moglo da bude ni biljke ni životinje ni čovjeka. Ali Sunce je i vrelo gotovo sve snage. Snaga ruke potječe od Sunca, jer bez njega ne bi bilo hrane, dakle ni snage. Isto vrijedi za životinje. Sunce daje snagu i tvornicama, ono tjera lokomotive, motore: ono je proizvelo ugljen i kameno ulje. I snaga vodene sile potječe od Sunca: ono diže vodu iz mora, jezera i rijeka u oblake, odakle se spušta na gore i ostalu zemlju kao kiša i snijeg pa ju opet diže u visine i tako dalje u neprestanu kolu. Sunce uzrokuje vjetrove i vihrove, dok nejednako grije razne dijelove zemaljske površine. Bez Sunca ne bi se ni elektrika razvijala. Koliko dakle dobra primamo neprekidno od Sunca! Bez njega ne bi ni jedno zrnce prokljalo, ni jedno se živo biće gibalo; ni dašak se micao, ni oblaci plovio, ni potočić žuborio; na Zemlji bi vladala tama i smrtna tišina . . .

I vrhunaravni svijet ima svoje Sunce: to je Gospodin i Spasitelj naš isus Krist, svijetlo svijeta. Sva svjetlost, što u vjeri sja, sva toplina, što se žari u vrhunaravnoj ljubavi, sva vrhunaravna snaga, sav vrhunaravni život dolazi od Isusa Krista. Od njega potječe sve gibanje i kretanje vrhunaravno, počevši od malena djeteta, komu se dšša blista u sjaju prve milosti, pa sve do mučenika, koji u nadčovječnoj ljubavi daje život za Krista. Svaka prava krepost, blagost, krotkost, poniznost, požrtvovnost, ljubav k bližnjemu, savjesnost, srčanost, mudrost, umjerenost, heroizam, sav onaj tako raznolik i divan razvoj vrhunaravnog života u mučenicima, ispovjedalcima, apostolima, djevicama, u svim nebrojenim pobožnim i vjernim dušama — sve to potječe od ovog jednog i jedinog Sunca, a bez njega bila bi svuda studen, tama, smrt. . . Makar kriva znanost ograničene ljude još koliko začaravala,

* Gospod nije samo ljepota sama, već i „*τὸ ἀλλοῦς γυναικῶν*“ (Sap. 13, 3.), proizvađač ljepote, koja odsijeva sa djela Njegovih.

makar još koliko ljudi i strojeva radilo u žurbi dan i noć, makar čovjek još koliko bućio i ponosno se isprisivao — bez Sunca Krista naša bi Zemlja letjela svemirom pokrita tamom, bez svijetla i života vrhunaravnoga.

Nego Krist, Sunce pravde, još je puno više natprirodi izvor svega života i sve snage negoli je ovo naše Sunce prirodi. Bez ovoga ne bismo imali sunčanog svijetla, ali bi ipak bilo svjetla zvjezdanog; bez Krista ne bi u natprirodi bilo uopće nikakva svjetla, već bi bila apsolutna tama. — Bez prirodnog sunca ne bi bilo života na Zemlji, ali samo stoga, što bi manjkalo pogodbe životu, a ne stoga, što bi Sunce proizvodilo sam život. Naš duševni i tjelesni život potječe od duhovnog principa, od duše, a tu je stvorio Bog; biljci i životinji podaje život njihov princip (duša vegetativna, senzitivna), a ni ovaj princip ne potječe od Sunca: makar Sunce sjalo milijune godina, ne će nikad proizvesti ovakova životna počela (principa), jer ga samo nema. Isus pak jest život, i sav vrhunaravni život tek je sudioništvovanje u njegovu božanskom životu, žarenje je njegova života, njegov je život. Ne živimo mi, nego živi Krist u nama. — Osim snage prirodnog Sunca ima još teža i ta zapravo čini, da rijeke teku u more, a utječe također i na gibanje atmosfere. Krist je nasuprot jedini izvor i jedini začetnik sve snage i sile, u kojoj se javlja vrhunaravni život. I to je jedna veličanstvena činjenica, koja misaona kršćanina može da napuni neizmjernim štovanjem i ljubavlju prema božanskom Spasitelju. Sva vrhunaravna snaga od Njega! Obično to bija tako, da se to jedva i opaža. Ali ima bezbroj slučajeva, gdje ta snaga Kristova u slabu čovjeku upravo udara u oči. Ako na pr. gorljiv njegov svećenik živi posve za druge te za spas duša sve, pa i život žrtvuje, kad vrši službu u doba zaraznih bolesti; ako se lijepa, bogata djevojka, kojoj se smiješi sjajna budućnost, odrekne radosti ovoga svijeta i Bogu se posveti u staležu redovničkom, a možda i pođe u daleke misijske zemlje, da njeguje jadne gubavce, onda mi osjećamo, da to ne dolazi „od tijela i krvi“, da tu ne pokreću srca naravni razlozi, već da tu djeluje snaga Onoga, koji nas je ljubio i život svoj za nas dao na devetu križa. Kad čitamo, kako se sv. Vinko Paulski, da oslobodi kažnjenika, dao mjesto njega okovati u lance, kako je sv. Terezija, želeći da bude slična Raspetomu, žudjela za patnjom i iskreno govorila: „Trpjeti ili umrijeti!“ a sv. Magdalena de Pazzis: „Ne umrijeti, nego trpjeti!“, kako je sv. Franjo Saleski rekao: „Da mi tko izbije jedno oko, ja bi ga drugim još prijaznije pogledao“, onda nam je jasno, da tu djeluje i živi Krist. On je trs (čokot), ljudi su loze na tom trsu: dok su loze spojene s trsom, cvatu i donose rod, životna snaga dolazi im od njihove veze s trsom...

Sunce ne djeluje na Zemlju uvijek jednakom silom: zrake su mu slabšaše u praskozorju, djeluje sve jače kad izade, a najjače, kad dosegne kulminaciju. I Krist-Sunce ima tri ovaka stadija: zo: a mu je doba prije utjelovljenja; onda vrijeme, kad je sjao sa svetim životom svojim na zemlji, napokon doba dovršenoga mesijanskoga carstva njegova.

Praskozorje. I prije svoga utjelovljenja Isus je vrela svega vrhunaravnoga života, ne doduše svojim svetim čovječanstvom, kojeg još nije bio, već svojim božanstvom i poradi svojeg budućeg čovječanstva. Riječ (Logos), što će tijelom postati (Verbum incarnandum), u kojem bijaše sva svjetlost i život, pravda i svetost, proizvađaše vrhunaravnu snagu. Od njega i po njemu dobiše naši praroditelji milost obraćenja, Abraham svoju vjeru, Mojsija energiju i strpljenje, proroci rasvjetljenje, Makabejci junaštvo, svi pravednici drevne davnine milost. Svjetlost bijaše još slaba, Sunce još ispod horizonta — zora onoga dana, za koji reče poslije Gospodin: „Abraham klikovaše da vidi dan moj“. Još ne bijaše dan, jer po planu otkupljenja stupa vječna Riječ u odnos s nama samo pomoću svoje čovječje naravi i pomoću te naravi sipa na nas more milosti i snage.

Svanuće i dan. Utjelovljenjem uzela je vječna Riječ ljudsku narav i tako je istom svanuo dan. Isus nije božanstvom svojim posrednik između Boga i roda ljudskoga, nego istom kao Bog-čovjek zaslužio je i daje nam spasenje. U čovječanstvu svojem zaslužio je nama milost i čovje-

čanstvom svojim primjenjuje nam tu milost. Kao čovjek Isus je trs, a mi loze; kao čovjek on je glava, a mi udovi otajstvenoga tijela njegovoga; kao čovjek on je drugi Adam, po kojem dobismo duhovni život, kao što smo ga izgubili u prvom Adamu Istina, čovjek Isus samo je po tome životvorac, što je Bog i što je ljudska mu narav bitno sjedinjena s božanstvom; ali baš stoga, što je presveto čovječanstvo njegovo tako divno uzvišeno nad sva stvorenja u sferu božanstva, podvrženi su mu svi stvorovi, i stoga ima zadaću, da nam kao posrednik daje božansko svijetlo i življenje. Od prvoga trena, kad je počelo da eksistira to sveto čovječanstvo Isusovo, sav je vrhunavni život ovisio o njemu i na njega je bio upravljen. Duše sviju, što tada življahu, upravljahu svoj pogled na Krista, dakako nesvjesno, kao što se sunčanica obraća suncu. Samo jedna je to činila svjesno — Marija, blagoslovena među ženama. Drugi podoše pomalo njezinim tragom . . . . .

Kulminacija. Za zemskoga svoga života Krist nije htio da djeluje sva posvećujuća snaga njegovoga: on djeluje vazda samo u Duhu Svetomu, a taj nije još zapravo došao na svijet. Isus je morao da uzade na nebo, da razdijeli svu posvećujuću snagu, koja je još bila kanoti vezana, sapeta. Dolaskom Duha Svetoga padaju ogade. To vidimo jasno na apostolima: prije tako malodušni, slavični, boje se patnje — postase sasvim preporodeni, prosvjetljeni, jaki u vjeri, srčani, spremni sve podnijeti za evanđelje, pa i smrt. Zato im je Spasitelj na rastanku rekao: „Nego što vam ovo rekoh, žalosti se napuni srce vaše. Ali ja vam kažem istinu: bolje je za vas, što ja idem; jer ako ne odem, utješitelj ne će doći k vama; ako li odem, poslat ću ga vama“. (Iv. 16, 6. 7.). I tad se dogodilo, što u našeg Sunca nema analogije: sunce vrhunaravnog života pomnožilo se; ovo sunce nije vezano na jedno mjesto. Sunce-Krist bivaše nazočan na sve više mjesta u Euharistiji. Tu je Isus blizu svakom čovjeku dobre volje, rasvjetljuje ga i nadahnjuje, krijepti i oživljuje ga, djeluje neprestano . . . Zemlja se pretvorila u sunčano carstvo!

Pita se: vrijedi li o ovom suncu, o Euharistiji, ono, što rekosmo prije o Kristu Gospodu, da naime od nje izvire sav vrhunaravni život i sva vrhunarayna snaga? Bi li zemlja, gledana u svijetlu vjere, bila obavita smrtonosnom tamom? — O tome u drugoj prigodi.

Sarajevo.

E. Springer D. I.

PALEONTOLOŠKI TRANSFORMIZAM. *)

Po A. Acloqueu priredio Jek.

Dosad smo promotrili tri razna transformistička sistema. Prijedimo sad na *paleontološku* formulu evolucionističke nauke: tu smo bar na zemljištu opažanja, jedino znanstvenom, jedino poštenom, i prirodoslavci, koji tu rade, jesu ljudi iskreni i uvjereni, koji su odlučili, da će izbaciti i najzamamljiviju teoriju; ako se posve i jedino ne oslanja na dokazane činjenice.

Paleontološki transformizam traži za se jednu jeditu hipotezu, doduše glavnu i bitnu, naime, da priznamo *neomeđenu sposobnost vrsta za poprimanje raznih oblika i prelaženje iz jedne u drugu!* Polazeći s ovog stanovišta — o kojem bi se mogli još dugo prepirati, no to ne ulazi zasad u ovu našu raspravu — on iskreno traži u naslagama kore zemaljske sve

*) V. „Život“ I. br. 4. 5. 9.